

ĐỊNH TỘI DANH TỘI PHẠM VỀ ĐÁNH BẠC THEO BỘ LUẬT HÌNH SỰ NĂM 2015

■ ThS. VŨ TRỊNH HẢI VIỆT*

Tóm tắt: Bài viết phân tích một số vướng mắc, bất cập trong thực tiễn áp dụng pháp luật hình sự về định tội danh tội phạm về đánh bạc, qua đó đưa ra một số kiến nghị hoàn thiện quy định của pháp luật hình sự liên quan, góp phần nâng cao hiệu quả công tác đấu tranh phòng, chống loại tội phạm này.

Từ khóa: Tội phạm về đánh bạc; tội đánh bạc; tội tổ chức đánh bạc; tội gá bạc; định tội danh; Bộ luật Hình sự.

Nhận bài: 10/8/2024

Hoàn thành biên tập: 28/8/2024

Duyệt đăng: 04/9/2024

Abstract: The article analyzes some difficulties and shortcomings in the practical application of criminal law on the definition of gambling crimes, thereby making some recommendations to improve the provisions of related criminal law, contributing to improving the effectiveness of the fight against this type of crime.

Keywords: Gambling crime; gambling crime; crime of organizing gambling; run a gambling-den; determining crime ; Penal Code.

Article received: 10/8/2024

Editing completed: 28/8/2024

Approved for publication: 04/9/2024

1. Đặt vấn đề

Tội phạm về đánh bạc được quy định trong Bộ luật Hình sự năm 2015, được sửa đổi, bổ sung năm 2017 (sau đây gọi tắt là Bộ luật Hình sự năm 2015) bao gồm: Tội đánh bạc (Điều 321); Tội tổ chức đánh bạc hoặc gá bạc (Điều 322). Trong những năm gần đây, loại tội phạm này có những diễn biến rất phức tạp về phương thức, thủ đoạn, quy mô hoạt động, diễn ra rộng khắp từ khu vực trung tâm, đô thị cho đến các vùng ngoại ô, làng quê, lôi kéo nhiều thành phần, lứa tuổi tham gia với các hình thức truyền thống như: Bài lá, xóc đĩa, chọi gà, lô đề... Với sự phát triển của khoa học - công nghệ, loại tội phạm này đã được các đối tượng thực hiện trái phép trên không gian mạng với các hình thức như: Cá cược bóng đá, lô đề online, game online đổi thưởng...

Trước tình hình đó, các cơ quan có thẩm quyền đã tiến hành đồng bộ nhiều giải pháp để phòng, chống loại tội phạm này, trong đó có việc phải bảo đảm áp dụng chính xác các quy định của pháp luật, đặc biệt là vấn đề định tội danh đối với tội phạm về đánh bạc.

Định tội danh là hoạt động áp dụng pháp luật hình sự, là việc chủ thể có thẩm quyền do luật định xác định, so sánh và chứng minh có sự phù hợp hay không giữa hành vi nguy hiểm cho xã hội cụ thể trong thực tế của một người với các dấu hiệu trong cấu thành tội phạm của điều luật tương ứng tại phần các tội phạm của Bộ luật Hình sự quy định¹. Định tội danh là một giai đoạn của quá trình áp dụng pháp luật, việc định tội danh đúng có ý nghĩa quan trọng trong giải quyết vụ án hình sự, là cơ sở cần thiết đầu tiên để truy cứu trách nhiệm hình sự người phạm

* Trường Đại học Cảnh sát nhân dân

tội, phân hóa trách nhiệm hình sự và là một trong những cơ sở để áp dụng chính xác các quy phạm pháp luật tố tụng hình sự về biện pháp tạm giam, về thẩm quyền giải quyết, về thời hạn giải quyết... Ngược lại, việc định tội danh sai sẽ dẫn đến các vi phạm pháp luật về thủ tục tố tụng, quyết định hình phạt không phù hợp với hành vi đã thực hiện, từ đó dẫn đến các hậu quả như: Không bảo đảm tính công minh, có căn cứ đúng pháp luật, bỏ lọt tội phạm, làm oan người vô tội, làm giảm uy tín của các cơ quan có thẩm quyền tiến hành tố tụng và dẫn đến làm giảm hiệu quả của công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm.

Thực tiễn cho thấy, việc định tội danh đối với tội phạm về đánh bạc trong thời gian qua tồn tại một số vướng mắc, bất cập do quy định của Bộ luật Hình sự năm 2015 chưa cụ thể, rõ ràng, chưa có văn bản hướng dẫn, từ đó dẫn đến việc áp dụng không chính xác, không thống nhất, còn nhiều quan điểm khác nhau giữa các cơ quan có thẩm quyền tiến hành tố tụng. Vì vậy, việc đưa ra những kiến nghị, đề xuất góp phần hoàn thiện các quy định của pháp luật hình sự về định tội danh tội phạm về đánh bạc sẽ tạo ra hành lang pháp lý giúp các cơ quan có thẩm quyền nâng cao hiệu quả đấu tranh phòng, chống đối với loại tội phạm này.

2. Một số vướng mắc, bất cập trong thực tiễn áp dụng pháp luật hình sự về định tội danh tội phạm về đánh bạc

Thứ nhất, xác định tội danh “tổ chức đánh bạc” hay “gá bạc”.

Đây là hai tội phạm khác nhau nhưng các yếu tố cấu thành và mức hình phạt của hai tội phạm này giống nhau, đều được quy định tại Điều 322 Bộ luật Hình sự năm 2015, tuy nhiên, chưa có văn bản quy phạm pháp luật nào phân biệt hai hành vi trên nên

có thể dẫn đến những quan điểm khác nhau khi xác định tội danh. Cụ thể như, đối với trường hợp đối tượng sử dụng địa điểm thuộc quyền sở hữu hoặc quản lý của mình, chuẩn bị cho các đối tượng những điều kiện như nước uống, đồ ăn, các vật dụng khác để phục vụ các đối tượng đánh bạc trái phép nhằm trục lợi, thỏa mãn các cấu thành tội phạm được quy định tại Điều 322 Bộ luật Hình sự năm 2015, khi nào xác định cấu thành tội “tổ chức đánh bạc”, khi nào cấu thành tội “gá bạc”? Hoặc, trường hợp đối tượng sử dụng địa điểm thuộc quyền sở hữu hoặc quản lý của mình để cho các đối tượng đánh bạc nhưng không có hành vi trục lợi thông qua thu “tiền hồ” (tiền sâu, tiền chiếu) thì có cấu thành tội “gá bạc” hay không?

Thứ hai, xác định một số tình tiết trong cấu thành tội phạm quy định tại Điều 322 Bộ luật Hình sự năm 2015.

- Xác định “chiếu bạc” trong trường hợp các đối tượng đánh bạc thông qua các trò chơi trực tuyến trên hệ thống trò chơi gồm nhiều trò chơi nhỏ như: Tài xỉu, tiến lên, ba cây..., các đối tượng mua tiền ảo do 01 đối tượng tổ chức: Nếu thời điểm bắt giữ, phát hiện có các đối tượng đánh bạc thông qua việc chơi tài xỉu, có các đối tượng chơi tiến lên, chơi ba cây... thì có xác định các đối tượng này đang đánh bạc trên các chiếu bạc khác nhau hay không?

- Xác định tình tiết “tổ chức 02 chiếu bạc trở lên trong cùng một lúc mà tổng số tiền, hiện vật dùng đánh bạc trị giá 5.000.000 đồng trở lên” và “sử dụng địa điểm thuộc quyền sở hữu hoặc quản lý của mình để cho 02 chiếu bạc trở lên trong cùng một lúc mà tổng số tiền, hiện vật dùng đánh bạc trị giá 5.000.000 đồng trở lên” theo điểm a, điểm b khoản 1 Điều 322 Bộ luật Hình sự năm 2015: Trường hợp này, xác định tổng số tiền, hiện vật của cả 02 chiếu bạc trị

giá 5.000.000 đồng trở lên hay phải xác định tổng số tiền, hiện vật của từng chiếu bạc trị giá 5.000.000 đồng trở lên?

- Đối với tình tiết “... sử dụng phương tiện để trợ giúp cho việc đánh bạc” theo điểm d khoản 1 Điều 322 Bộ luật Hình sự năm 2015: Trường hợp đối tượng có sử dụng các phương tiện như điện thoại di động, ô tô, xe máy..., trường hợp nào được xác định là “sử dụng phương tiện để trợ giúp cho việc đánh bạc”, trường hợp nào xác định đây chỉ là phương tiện liên lạc, phương tiện di chuyển? Việc xác định này có ý nghĩa rất quan trọng để định tội danh trong một số trường hợp như việc thư ký lô, đề nhận ghi đề cho dưới 10 người trong một ngày, tổng số tiền trên 5.000.000 đồng và dưới 20.000.000 đồng, sau đó dùng điện thoại để chuyển bảng lô, đề qua các ứng dụng như zalo, viber... cho chủ lô, đề, trường hợp này xác định hành vi của thư ký lô, đề là “sử dụng phương tiện để trợ giúp cho việc đánh bạc” trong cấu thành Tội tổ chức đánh bạc theo điểm d khoản 1 Điều 322 Bộ luật Hình sự năm 2015 hay đồng phạm về tội đánh bạc² theo tinh thần Nghị quyết số 01/2010/NQ-HĐTP ngày 22/10/2010 của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn áp dụng một số quy định tại Điều 248 và Điều 249 của Bộ luật Hình sự³.

Thứ ba, xác định tình tiết định khung tăng nặng “sử dụng mạng internet, mạng máy tính, mạng viễn thông, phương tiện điện tử để phạm tội” theo điểm c khoản 2 Điều 321 và điểm c khoản 2 Điều 322 Bộ luật Hình sự năm 2015.

Trường hợp các đối tượng đánh bạc qua các hình thức như ghi số đề, lô tô, cá độ bóng đá... sử dụng mạng internet, mạng máy tính, mạng viễn thông và các phương tiện điện tử khác để nhắn tin với nhau qua điện thoại, qua email, qua các ứng dụng như

zalo, viber... có xác định thuộc tình tiết định khung này hay không, hay chỉ xác định đối với trường hợp sử dụng mạng internet, mạng máy tính, mạng viễn thông và các phương tiện điện tử để đánh bạc trực tuyến như hình thành nên các chiếu bạc online hoặc sử dụng mạng internet, mạng máy tính, mạng viễn thông, phương tiện điện tử để tổ chức đánh bạc, gá bạc.

Thứ tư, chưa có sự phân biệt cụ thể giữa các tội phạm về đánh bạc với các hành vi phạm tội khác có liên quan nên còn có sự áp dụng và giải quyết khác nhau giữa các cơ quan có thẩm quyền trong một số trường hợp.

Do đặc điểm, tính chất hoạt động, loại tội phạm này cũng ẩn chứa các hành vi khách quan của nhiều loại tội phạm khác như: Tội lừa đảo chiếm đoạt tài sản (Điều 174 Bộ luật Hình sự năm 2015); Tội sử dụng mạng máy tính, mạng viễn thông, mạng internet chiếm đoạt tài sản (Điều 290 Bộ luật Hình sự năm 2015). Cụ thể:

- Đối tượng sử dụng phương thức, thủ đoạn để chơi “cờ bạc bịp”, thông qua hành vi gian dối, sắp xếp đánh bạc và sắp xếp kết quả để thắng tiền của các con bạc, trường hợp này định danh thuộc Tội đánh bạc (Điều 321) hay Tội lừa đảo chiếm đoạt tài sản (Điều 174)⁴?

- Đối tượng thiết lập các sàn giao dịch quyền chọn nhị phân (binary option - BO) và giới thiệu là sản phẩm của công nghệ tài chính nước ngoài, gắn mác ứng dụng công nghệ blockchain trong cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0, tổ chức cho các nhà đầu tư (người chơi) dự đoán tăng hoặc giảm của một cặp tỷ giá (chỉ số) như: Ngoại tệ, tiền kỹ thuật số, vàng, cổ phiếu quốc tế... trong một khoảng thời gian nhất định rồi đặt cược theo tỷ giá quy định của sàn giao dịch, trường hợp này xác định hành vi của các

đối tượng cấu thành Tội tổ chức đánh bạc⁵ hay Tội sử dụng mạng máy tính, mạng viễn thông, phương tiện điện tử thực hiện hành vi chiếm đoạt tài sản⁶.

3. Một số kiến nghị, đề xuất

Đề tạo điều kiện thuận lợi cho các cơ quan có thẩm quyền tiến hành tố tụng áp dụng chính xác, thống nhất các quy định của pháp luật hình sự trong việc định tội danh các tội phạm về đánh bạc, tác giả kiến nghị các cơ quan có thẩm quyền cần ban hành văn bản hướng dẫn một số nội dung sau đây:

Thứ nhất, quy định hành vi khách quan của Tội tổ chức đánh bạc hoặc gá bạc.

Cần mô tả cụ thể hành vi khách quan của Tội tổ chức đánh bạc hoặc gá bạc (Điều 322) để phân biệt rõ ràng tội danh này. Theo đó, cần xác định: (i) Tổ chức đánh bạc là hành vi chuẩn bị các điều kiện cần thiết, đồng thời rủ rê, tập hợp, lôi kéo, cưỡng bức, đe dọa người khác tham gia trò chơi được, thua bằng tiền hoặc tài sản dưới bất kỳ hình thức nào một cách trái phép; (ii) Gá bạc là hành vi cho sử dụng địa điểm làm nơi thực hiện việc đánh bạc trái phép để trục lợi⁷. Các điều kiện cần thiết ở đây là các điều kiện cần thiết phục vụ cho việc đánh bạc, nếu không có các điều kiện này thì không thể thực hiện được việc đánh bạc như cung cấp các công cụ, phương tiện dùng cho việc đánh bạc...

Thứ hai, hướng dẫn các tình tiết trong cấu thành tội phạm được quy định tại Điều 322 Bộ luật Hình sự năm 2015.

- Trường hợp các đối tượng đánh bạc thông qua các trò chơi trực tuyến trên hệ thống trò chơi gồm nhiều trò chơi nhỏ như: Tài xỉu, tiến lên, ba cây... thì xác định các đối tượng này đang đánh bạc trên từng chiếu bạc khác nhau, bởi tiền giao dịch, kèo thắng, thua và người tham gia trên các trò chơi này độc lập, không liên quan gì đến nhau.

- Tình tiết “tổ chức 02 chiếu bạc trở lên trong cùng một lúc mà tổng số tiền, hiện vật dùng đánh bạc trị giá 5.000.000 đồng trở lên” và “sử dụng địa điểm thuộc quyền sở hữu hoặc quản lý của mình để cho 02 chiếu bạc trở lên trong cùng một lúc mà tổng số tiền, hiện vật dùng đánh bạc trị giá 5.000.000 đồng trở lên” theo điểm a, điểm b khoản 1 Điều 322 Bộ luật Hình sự năm 2015 được xác định là tổng số tiền, hiện vật của cả 02 chiếu bạc trị giá 5.000.000 đồng trở lên bởi vì tính nguy hiểm cho xã hội của hành vi này thể hiện ở việc tổ chức hoặc để cho nhiều chiếu bạc (02 chiếu bạc trở lên) trong cùng một lúc.

- Tình tiết “sử dụng phương tiện để trợ giúp cho việc đánh bạc” được xác định việc đối tượng sử dụng phương tiện như điện thoại, xe máy, xe ô tô để trợ giúp cho việc đánh bạc là thông qua các phương tiện này quyết định trực tiếp đến việc đánh bạc hoặc tổ chức đánh bạc, nếu không có các phương tiện này thì không thể đánh bạc hoặc tổ chức việc đánh bạc. Đồng thời, cần phân biệt đối với trường hợp đối tượng sử dụng phương tiện nhưng không phải phương tiện trợ giúp cho việc đánh bạc, mà chỉ là phương tiện để liên lạc, phương tiện di chuyển... không quyết định trực tiếp đến việc có thể đánh bạc hay không.

Thứ ba, hướng dẫn tình tiết “sử dụng mạng internet, mạng máy tính, mạng viễn thông, phương tiện điện tử để phạm tội”.

Sử dụng mạng internet, mạng máy tính, mạng viễn thông, phương tiện điện tử để phạm tội được xác định là việc sử dụng mạng internet, mạng máy tính, mạng viễn thông và các phương tiện điện tử để đánh bạc trực tuyến (như hình thành nên các chiếu bạc online hoặc sử dụng mạng internet, mạng máy tính, mạng viễn thông, phương tiện điện tử để tổ chức cho việc đánh bạc hoặc gá bạc). Việc người

phạm tội sử dụng mạng internet, mạng máy tính, mạng viễn thông và các phương tiện điện tử khác như là phương tiện để liên lạc với nhau (như nhắn tin qua điện thoại, qua email, zalo, viber... để ghi số đề, lô tô, cá độ đua ngựa...) hoặc là phương tiện để thực hiện việc thanh toán (như đăng nhập vào các phần mềm trên điện thoại để chuyển khoản...) mà không hình thành nên các trò chơi được, thua bằng tiền hoặc hiện vật trực tuyến thì không thuộc trường hợp này.

Thứ tư, phân biệt rõ tội phạm về đánh bạc với các tội phạm khác tránh việc hiểu không thống nhất giữa các cơ quan có thẩm quyền tiến hành tố tụng.

Nghiên cứu cho thấy, việc các đối tượng có hành vi gian dối, sắp xếp đánh bạc hay sắp xếp kết quả làm phương thức, thủ đoạn để có thể dành được chiến thắng trong việc đánh bạc với các con bạc khác mà không phải là phương thức, thủ đoạn để chiếm đoạt tài sản. Hành vi quyết định để có được tiền hoặc hiện vật của các con bạc khác vẫn thông qua hình thức đánh bạc. Vì vậy, trường hợp này vẫn xử lý các đối tượng về các tội phạm về đánh bạc và cần quy định thêm tình tiết dùng thủ đoạn gian dối

để sắp xếp kết quả đánh bạc là tình tiết định khung tăng nặng trong điều luật.

Trường hợp đối tượng thiết lập các sàn giao dịch quyền chọn nhị phân tổ chức cho các nhà đầu tư (người chơi) đặt cược theo tỷ giá tăng hoặc giảm của một cặp tỷ giá quy định của sàn giao dịch, bản chất cũng là tổ chức cho các con bạc cá cược, đánh bạc nên trường hợp này phải xử lý theo Tội tổ chức đánh bạc và áp dụng tình tiết định khung tăng nặng “sử dụng mạng internet, mạng máy tính, mạng viễn thông, phương tiện điện tử để phạm tội” theo điểm c khoản 2 Điều 322 Bộ luật Hình sự năm 2015.

4. Kết luận

Có thể thấy, việc định tội danh đối với tội phạm về đánh bạc trong thời gian qua vẫn còn một số vướng mắc, bất cập do chưa có văn bản hướng dẫn thi hành, gây khó khăn cho việc áp dụng pháp luật trong thực tiễn. Vì vậy, các cơ quan có thẩm quyền cần sớm ban hành văn bản hướng dẫn để bảo đảm cho việc thống nhất về nhận thức, đưa các quy định của pháp luật đã được ban hành đi vào thực tế cuộc sống, góp phần nâng cao hiệu quả công tác đấu tranh phòng, chống loại tội phạm này □

Tài liệu tham khảo

1. Trịnh Tiến Việt, 55 cặp tội danh dễ nhầm lẫn trong Bộ luật Hình sự năm 2015, sửa đổi, bổ sung năm 2017, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, năm 2021, tr. 35.
2. Viện kiểm sát nhân dân cấp cao tại Hà Nội, Thông báo rút kinh nghiệm số 10/TB-VCI-HS ngày 03/3/2021.
3. Xem khoản 2 Điều 2 Nghị quyết số 01/2010/NQ-HĐTP ngày 22/10/2010 của Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn áp dụng một số quy định tại Điều 248, Điều 249 của Bộ luật Hình sự.
4. Tòa án nhân dân cấp cao tại Đà Nẵng, Quyết định giám đốc thẩm số 06/2022/HS-GĐT của Tòa án nhân dân cấp cao tại Đà Nẵng, ngày 19/4/2022.
5. Đường dây đánh bạc gần 2.000 tỷ bị triệt phá như thế nào?, <https://cand.com.vn/Ban-tin-113/duong-day-danh-bac-gan-2-000-ty-bi-triet-pha-nhu-the-nao--i652280>, truy cập ngày 05/9/2024.
6. Tạo hàng loạt Telegram “doanh nhân thành đạt”, lừa đảo gần 99 tỷ đồng, <https://cand.com.vn/tai-chinh-40/tao-hang-loat-telegram-doanh-nhan-thanh-dat-lua-dao-gan-99-ty-dong--i699924>, truy cập ngày 05/9/2024.
7. Bộ Công an, Cục Đào tạo, Giáo trình Luật Hình sự Việt Nam, phần các tội phạm, tập 2, tr. 218, 219.